

BESLUT
2021-03-10

Dnr: 2020-04514

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 10 september
2020

Saken

Antal veckor som studiemedel
lämnas för studier på grundskolenivå

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om studiemedel för grundskolestudier vid inom kommunal vuxen-utbildning under tiden den 9 mars–den 22 december 2020. NN uppgav i sin ansökan att hon har slutfört en utbildning i annat land som ger rätt att läsa vidare på universitet eller motsvarande utbildning i det landet. NN redogjorde, i en komplementerande skrivelse, närmare för att hon har en grav hörselnedsättning och hur den påverkar hennes situation samt anförde att hon inte kan klara sina studier på grundläggande nivå på bara 40 veckor. – NN bifogade bl.a. ett intyg från den 9 maj 2018 samt ett flertal intyg från utbildningsanordnaren Iris Hadar AB.

CSN beviljade studiemedel för 37 veckor och fastställde att NN därmed hade fått totalt 37 veckor av maximalt 40 veckor för studier på grundskolenivå. Av skälen till beslutet framgår bland annat följande. NN får inte dispens för flera veckor med studiemedel utöver de fastställda 40 veckorna för studier på grundskolenivå då hon som längst kan få studiemedel i 40 veckor för studier på grundskolenivå när hon redan har en grundskoleutbildning eller motsvarande. Om det finns synnerliga skäl, det vill säga mycket speciella omständigheter, kan CSN göra undantag från regeln om totalt 40 veckor. I NN:s fall har CSN bedömt att det inte finns sådana skäl. Även om NN har starka personliga skäl är hon inte försenad i sina studier på grundläggande nivå. Hon har redan en slutförd grundskoleutbildning och en slutförd gymnasieutbildning och läser nu kurser på grundläggande nivå för att få behörighet att kunna söka till vidare studier. Med detta beslut har NN fått totalt 37 veckor med studiemedel på grundskolenivå och har tre veckor kvar upp till 40 veckor.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Enligt studiestödslagen har personer med funktionsnedsättning rätt till förlängd studietakt. Hon läser 100 procent, men behöver mer tid för att läsa, trots att hon har en utbildning på gymnasienivå från sitt hemland. Att läsa hela grundläggande nivån på 40 veckor är för henne som att läsa på en högre takt. Det tog henne 20 veckor för att bara läsa grundläggande B-kurser i engelska och svenska som andraspråk, eftersom hon läser i en långsammare takt. CSN förväntar sig dock att hon ska kunna läsa två kurser, C och D, på mindre än 20 veckor. Hon måste lägga ner mer tid än "normala" elever på sina studier på grund av sin grava hörselnedsättning. Hon skulle aldrig ha valt att studera på distans eller på halvdistanst på grund av sin funktionsnedsättning. Hon har studerat i princip hela B-kursen i engelska och svenska som andraspråk på distans på grund av covid-19. Distansundervisningen började gälla i Malmö stad från den 23 mars och hon började studera den 9 mars. Detta gjorde att hon behövde anstränga sig för att kunna ta del av undervisningen. Konsekvenserna blev stark huvudvärk, koncentrationssvårigheter och en långsammare studietakt. Nu läser hon på halvdistanst, vilket innebär att hon enbart är i skolan 2,5 förmiddagar i veckan och resten av tiden har distansundervisning. Det är en aning bättre än heldistanst, men kurserna och kraven är högre nu. Det innebär att hennes studietakt blir långsammare. Hon kan tyvärr inte använda de olika hjälpmedlen som skolan erbjuder, eftersom de inte passar med hennes hörapparater och hennes hörselnedsättning. För det mesta måste hon läsa av lärarnas läppar eller sitta/stå mycket nära lärarna. – NN bifogade bl.a. ett audiogram samt ett intyg från Iris Hadar AB.

CSN överlämnade ärendet med ett yttrande och anförde i huvudsak följande. Under vårterminen 2020 har NN studerat på heltid med godkända studieresultat. CSN bedömer därmed att det inte finns skäl till studiemedel för en högre takt. CSN bedömer dessutom att det heller inte finns några synnerliga skäl till fler veckor utöver 40 veckor på grundskolenivå.

NN anförde bland annat följande med anledning av CSN:s yttrande. Hon har läst gymnasieskolan i sitt hemland Polen. Hon kom till Sverige 2017 och började först studera SFI på Komvux i Ystad, men det gick inte. År 2018 började hon på en skola för personer med hörsel- och synnedsättning. I mars 2020 började hon läsa på grundläggande nivå och fick godkänt betyg i de tre ämnena hon läste. Kurserna var engelska och svenska som andraspråk, nationell delkurs 2 och matematik, nationell delkurs 4. Hennes hörselnedsättning påverkar hennes uttal, hon har svårt att säga vissa ord och att höra vissa ljud. Hon måste läsa på läpparna för att kunna förstå det folk säger och det blir problem bland annat när hon pratar i telefon. Ett annat problem är att hon lär sig två språk samtidigt, engelska och svenska. Det måste hon göra för att kunna studera vidare och få ett jobb. Hon måste studera och hitta ett jobb som inte försämrar hennes hörselnedsättning. Hon kan inte förstå det folk säger om flera personer pratar samtidigt eller om det finns ljud runt omkring henne. Nu har hon mindre än 20 veckor för att läsa två kurser på grundläggande nivå. Det stressar henne mycket och hon blir orolig för att det inte kommer finnas några jobb som hon kan få utan utbildning. Hon behöver åtminstone tio veckor för att kunna avsluta sina kurser på grundläggande nivå i lite långsammare takt. – NN bifogade ett läkarintyg från den 23 oktober 2020, en behovsbedömning från Hörselklinik daterad den 7 oktober 2020, ett audiogram från den 1 oktober 2020 samt en skrivelse från utbildningsansvarig daterad den 22 oktober 2020.

CSN inkom, på begäran av nämnden, med ett tilläggsyttrande avseende de nya handlingar som kommit in i ärendet. CSN anförde i huvudsak följande i yttrandet. NN har inkommit med ett intyg från öron-näs- och halsmottagningen på Lasarettet i Ystad som visar på att hon har en konstaterad hörselnedsättning som försvårar hennes studier. Det framgår att hon har svårt att hänga med i grupp och i klassrummet. NN har även skickat med intyg från sin lärare i matematik, engelska, svenska som andraspråk och samhällskunskap. Samtliga lärare bedömer att NN behöver en förlängd kurstid för att få ett betyg på godkänd nivå med tanke på hennes funktionsnedsättning. För att få studiemedel för längre tid än de uppsatta gränserna om 40, 80 eller 100 veckor för studier på grundskolenivå måste det finnas synnerliga skäl. Med synnerliga skäl avses mycket speciella, synnerligen tungt vägande skäl. Förlängd studietid på grund av funktionshinder kan vara ett sådant synnerligt skäl. NN har en slutförd grundskoleutbildning från ett annat land och har därmed rätt till 40 veckor på grundskolenivå. Grundskolestudierna på komvux har studerats på heltid och är slutförda och betygsatta med godkända studieresultat under vårterminen 2020 enligt den planerade studietiden för respektive kurs. Det visar därmed inte på någon försening i studierna. Det framgår inte att stödåtgärder från skolan har planerats för hennes fortsatta grundskolestudier under höstterminen 2020 på nivå C för att hon ska kunna klara studierna i normal takt utifrån hennes hörselnedsättning. Vid en samlad bedömning i ärendet anser CSN att det inte finns synnerliga skäl att bevilja dispens för flera veckor utöver de fastställda 40 veckorna för studier på grundskolenivå.

CSN kom därefter, genom dess rättsavdelning, på begäran av nämnden in med ett yttrande avseende omständigheterna i ärendet. CSN anförde i huvudsak följande. Frågan i ärendet är om NN:s funktionsnedsättning har inneburit att hon har försenats i sina studier. CSN konstaterar att NN under våren 2020 under 18 veckor med godkänt resultat har slutfört kurser om 400 poäng. Hon har därmed klarat 900 poäng under 37 veckor, vilket motsvarar ett resultat motsvarande 121 procent av heltid. Sett enbart till dessa uppgifter kan konstateras att NN inte tycks behöva studiemedel för en högre takt än den egentliga. Uppgifterna visar istället att hon har läst kurser i snabbare takt än vad som normalt kan förväntas. Att en studerande på grund av bristfälliga förkunskaper behöver mer tid för att läsa in kurser i svenska eller engelska är inget som, såvitt CSN uppfattar förarbetsuttalandet respektive praxis från Överklagandenämnden, i sig kan utgöra synnerliga skäl att lämna studiemedel för fler veckor på grundskolenivå. CSN har övervägt frågan om NN:s funktionsnedsättning och därmed medföljande större behov att kunna öva och repetera, främst inom svenska och engelska, har föranlett skolan att låta henne inleda sina studier i dessa ämnen på kurser på B-nivå istället för på senare nivåer. En sådan studieplanering skulle enligt CSN:s bedömning kunna tala för att NN, trots uppnådda studieresultat, ändå måste anses ha försenats i sina studier till följd av sin funktionsnedsättning. CSN har dock varken i insända underlag eller i samtal med skolan kunnat finna stöd för att det skulle vara fråga om en sådan typ av försening. CSN menar sammanfattningsvis att det inte är visat att NN:s funktionsnedsättning har förorsakat förseningar i hennes studier på grundläggande nivå. CSN anser därför att det saknas sådana synnerliga skäl som krävs för att kunna lämna studiemedel under fler veckor än 40 för studier på grundskolenivå. CSN anser därmed att överklagandet bör avslås.

NN har fått tillfälle att lämna synpunkter med anledning av CSN:s yttrande, men hon har inte hörts av.

Författningsbestämmelser

Av 3 kap. 8 § studiestödslagen (1999:1395) framgår följande. Studiemedel för studier på grundskolenivå får lämnas vid studier på heltid under sammanlagt högst 80 veckor till studerande som helt saknar grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning. Till studerande som behöver färdighetsträning i läsning, skrivning och räkning får studiemedel lämnas under ytterligare högst 20 veckor. Till studerande som redan har en grundskoleutbildning eller motsvarande svensk eller utländsk utbildning får studiemedel lämnas för sådana studier under sammanlagt högst 40 veckor. Studiemedel får lämnas under längre tid om det finns synnerliga skäl.

Överklagandenämndens bedömning

Överklagandenämnden konstaterar inledningsvis att NN har en grundskoleutbildning och att hon därför har rätt till studiemedel under 40 veckor för studier på grundskolenivå. Överklagandenämnden konstaterar vidare att NN har beviljats studiemedel enligt sin ansökan under tiden den 9 mars–den 22 december 2020 samt att hon, i och med det, beviljats studiemedel i sammanlagt 37 veckor och således har tre veckor kvar att nyttja för studier på grundskolenivå. För att NN ska kunna beviljas ytterligare veckor, utöver 40 veckor, i enlighet med sin begäran om förhandsbesked, med studiemedel för studier på nämnda nivå krävs, enligt 3 kap. 8 § studiestödslagen, att det finns synnerliga skäl.

När det gäller bedömningen av vad som kan anses vara synnerliga skäl är den, i alla sammanhang där sådana skäl prövas, mycket restriktiv. För att åberopade skäl ska kunna bedömas som synnerliga krävs således mycket speciella och synnerligen tungt vägande individuella omständigheter. I förarbetena till 3 kap. 8 § studiestödslagen uttalas att det kan finnas situationer där synnerliga skäl finns och att det kan gälla till exempel förlängd studietid på grund av funktionsnedsättning eller andra mycket speciella omständigheter, se prop. 1999/2000:10 s. 94.

De omständigheter som NN har åberopat utgör, enligt Överklagandenämndens bedömning, inte sådana synnerliga skäl som enligt studiestödslagen är en förutsättning för att hon ska kunna beviljas studiemedel för en längre tid än 40 veckor för studier på grundskolenivå. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Schött

Maria Lekarkina

Beslut har fattats av: Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Schött, myndighetschef, samt ledamöterna Anita Enocksson, Hans Eklund, Sebastian Hasselström, Jessica Levin, Helena Söderberg och Christer Bergqvist

Föredragande: Maria Lekarkina

Kopia till CSN